

צו מול קיומו במעשה המשכן - שמות פרקים ל"ה-ל"ו (שיעור מס' 106)

יהונתן יעקבס

שיעורי הפרשנות מוקדשים לעילוי נשמת הרבנית ד"ר אביגיל ראק,
שלימדה בימי העיון במשך כעשר שנים בעיקר על פרשנים ודרכי פרשנותם.
יהי זכרה ברוך.

1. פרשיות המשכן: מבנה כללי

- א כלי המשכן: ארון שולחן מנורה (כה)
- ב מחיצות המשכן: יריעות קרשים פרוכת (כו)
- ג בצלאל בן אורי ושבט (לא)
- ד חטא העגל (לב-לד)
- ג שבת ובצלאל בן אורי (לה)
- ב מחיצות המשכן: יריעות קרשים פרוכת (לו)
- א כלי המשכן: ארון שולחן מנורה (לז)

2. שמונה רשימות של מבנה המשכן והכלים אשר בתוכו.

1. בציווי הראשוני למשה (פרקים כה, א - ל, כא).
2. ציווי ה' למשה למשוח את המשכן וכליו (ל, כו-כח)
3. ציווי ה' למשה למנות את האומנים שיעשו את המשכן (לא, ז-יא)
4. ציווי משה לישראל להביא תרומה לעשיית המשכן (לה, ה-יט)
5. תיאור עשיית המשכן (פרקים לו, ח - לט, לב)
6. הבאת המשכן וכליו אל משה (לט, לג-מא)
7. ציווי ה' למשה להקים את המשכן (מ, א-טו)
8. הקמת המשכן על ידי משה (מ, יז-לח)

3. בבלי ברכות נה ע"א

"בצלאל - על שם חוכמתו נקרא. בשעה שאמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו בצלאל עשה לי משכן, ארון וכלים, הלך משה והפך, ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו: משה רבנו, מנהגו של עולם - אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן! כלים שאני עושה - להיכן אכניסם? שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן וארון וכלים? אמר לו שמא בצל אל היית וידעת!"

4. הפנייה והביצוע

לה, ד-כ	פניית משה לכל עדת ישראל בעניין החומרים ועשיית המשכן
לה, כא-כט	התנדבות העם
לה, ל - לו, א	פניית משה לבני ישראל בעניין בצלאל ואהליאב
לו, ב-ז	התנדבות העם והקריאה לעצור את התרומות

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

5. ראב"ע הארוך שמ' לה, כא

"ויבאו כל איש אשר נשאו לבו - הם חכמי לב"

ראב"ע הארוך שמ' לה, כט-ל

"ואחרי כן כלל כל איש ואשה; ושב לדבר על האנשים שנשאם לבם לעשות, והזכיר הראש שכלם יהיו סרים אל משמעתו, כי אין חכם כמוהו"

6. רמב"ן שמ' לה, כא

"ויבאו כל איש אשר נשאו לבו - על החכמים העושים במלאכה יאמר כן, כי לא מצינו על המתנדבים 'נשיאות לב', אבבל 'נדיבות' יזכיר בהם[...] והנה אמר שבאו לפני משה כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה, וכל אשר נדבה רוחו אותו הביאו התרומה. והנה משה אמר לכולם כי קרא ה' בשם בצלאל ואהליהב, ואחרי כן קרא להם משה ואל כל איש חכם לב שיבאו לפניו, ונתן להם הנדבה"

7. מלבי"ם שמ' לה, י

"וכל חכם לב בכם - הוא מה שאמר לו ה' בפרשת תשא "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתך" (לא, ו). ולא פירט עדיין את שם בצלאל, כי האומנים לא היו הגבאים לקבל הנדבות מיד ישראל[...]

8. מדרש תנחומא פרשת כי תשא סימן יג

"ורבי אדא בר חייא אמר ללמד שהדל שבשבטים מדבק לו במשכן ואיזה ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן. א"ר חנינא בן פזי אין לך גדול מכל השבטים משבט יהודה ואין לך ירוד מן שבט דן שהיה מן השפחות. מה כתיב בו 'ובני דן חושים' (בראשית מו), אמר הקב"ה יבוא ויזדווג לו שלא תהא רוחו גסה שגדול וקטן שוין לפני הקב"ה".

9. רש"י שמות לה, לד

"אהליאב - משבט דן, מן הירודים שבשבטים מבני השפחות, והשווהו המקום לבצלאל למלאכת ביתו, והוא מגדול השבטים, לקיים מה שנאמר 'לא נכר שוע לפני דל' (איוב לד, ט)."

10. בראשית רבה ס, ו

וירץ העבד לקראתה, לקראת מעשיה הטובים... ויקד האיש וישתחוו לה', מכאן שמודים על בשורה טובה, ויאמר ברוך ה' אלהי אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו וגו', ממה שקפצה הדרך לפני הייתי יודע, שבדרך נחני ה' בית אחי אדוני.

11. רש"י בראשית כד, נב

וישתחו ארצה - מכאן שמודין על בשורה טובה.

12. בבלי סוטה יא ע"א

ויאמר אל עמו - תנא: הוא התחיל בעצה תחילה, לפיכך לקה תחילה. הוא התחיל בעצה תחילה דכתיב "ויאמר אל עמו" לפיכך לקה תחילה דכתיב "ובכה ובעמך ובכל עבדיך" (להלן ז, כט).

13. רש"י שמות ז, כח

בביתך ואחר כך בבית עבדיך. הוא התחיל בעצה תחילה "ויאמר אל עמו" (לעיל א, ט), ממנו התחילה המכה.